

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitulum XVI. Raynutius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

abolitam esse per consuetudinem, dixi in
*cir. c. conquereute. & lib. 3. tra. 5. c. ultri
 n. 13. Videri potest Trident. sessio n. 25. c.
 13. de reformatione.* Secundò ait. Si
 quidpiam legatum, aut mortis causà re-
 lictum sit Episcopo (vel alteri Prælato,
 seu administrationem habenti) censeri
 debet legatum pium, ita ut intuitu Ec-
 clesiæ relictum fuerit, & ita portio ali-
 qua Ecclesiæ Cathedrali debeatur. Ex-
 cipitur, nisi conjecturæ sint in contra-
 rium, ut quia propinquus Episcopo, al-
 terique Prælato relinquit, tunc perso-
 næ, & non intuitu Ecclesiæ reliquisse
 censendus est. Quamvis & hæc præ-
 sumptio juris quidem sit, non tamen de
 jure, sed talis, ut per contrarias majores
 conjecturas superari possit, atque ostendi,
 quòd etiam propinquus, aut valde
 amicus Episcopo, vel Prælato, contem-
 platione Ecclesiæ, reliquerit, ut etiam
 sumitur *ex c. litteras 13. de præsumptio-
 nibus.* Porro, quæ hic dicuntur de re-
 lictis, aut donatis mortis causà, eadem
 pari ratione locum habent in donatione
 absoluta, seu inter vivos, uti *hic Abb.
 n. 24.* notavit. Tertio. Si quid Episcopo
 relictum, aut mortis causà donatum sit,
 nulla ejus portio debetur Ecclesijs infe-
 rioribus, seu non Cathedralibus, tametsi
 vice versa, si inferiori Ecclesiæ aliquid
 relictum sit, portio debeatur Episcopo.
 Quarto. Testator non potest Ecclesiæ ea
 conditione relinquere, ut Episcopus por-
 tionem Canonicam inde non accipiat.
 Ratio est, quia hæc portio, ex Legatis
 pijs, factis Ecclesiæ, Episcopo debetur
 per publici Canonis auctoritatem, juri
 autem publico hominis dispositio dero-
 gare non potest. *argu. L. jus publicum
 38. ff. de pactis, & notavit Imola hic n. 6.
 Abb. n. 22.* ubi eadem ratione ait, fun-
 datorem non posse statuere, ut electio,
 confirmatio, aut institutio ad altum per-
 tineat, quàm secundum Canones perti-
 nere debet. Veruntamen Episcopi ni-
 hil prohibet legari, aut donari, ita ut

ejus proprium sit, & ad Ecclesiam ipsam
 nihil pertineat, nam sicuti cuiuslibet alio-
 ri relinqui potest, ita etiam personæ
 Episcopi. Adde *cum Gl. hic V. necesse*,
 quòd simili ratione Canonicis, seu ca-
 pitularibus omnibus seorsim, & perso-
 naliter relinqui possit, ita, ut Episcopus
 portionem non habeat, dummodo
 non fiat in fraudem; sin autem Can-
 nicis conjunctim, seu Capitulo re-
 linquatur, tunc Ecclesiæ, seu corpori Ec-
 clesiæ relictum videri debet, ideoque
 Episcopus, propter unionem capitis cum
 corpore, portionem habebit. Ita *Imola
 hic n. 30.* & videri potest *Gl. in c. puer-
 fices. causa. 1. q. 3.* eaque simili ratio-
 ne dicitur in *L. 2. ff. de rebus alijs,*
 si quid civibus (conjunctim intelligi)
 non personaliter, & disjunctim) re-
 lictum sit, civitati, seu universitati
 censeri. Vide *Bartholum ibi dem.*
 hoc nostrum Capitulum capitulat.
 Quintò, ait, si quidpiam beneficiarius
 mortis causà relinquatur, v. g. Canoni-
 co Titio, censetur esse certum persone
 non intuitu Ecclesiæ: quare Ecclesiæ,
 dum Canonicus vivit, nihil ex eo por-
 tere potest, sed post mortem, si intestatus
 decedat, & consanguineos non habeat,
 in hoc, sicuti & in alijs bonis Ecclesiæ
 succedit *c. 1. de successione ab intestato
 ult. causa 12. q. 5.* Idè autem de ca-
 pitularibus beneficiarijs, qui propria habere
 possunt, sermo hic est, nam, quæ Re-
 ligiosis donantur, aut causà mortis re-
 linquuntur, ea monasterio acquiruntur.
L. Deo nobis C. de Episcopis, & Clericis.

CAPITULVM XVI.

Raynutius.

SUMMARIUM.

1. De varijs modis instituendi, & substituendi.
2. Heres per fideicommissum gravatus, alteri

alteri hereditatem restituens, Trebellianicam detrahit.

3. *Heredi necessario debetur legitima ante omnia detrahenda, & nulla conditione gravanda.*

4. *Et probabiliter etiam Trebellianica.*

Pro intellectu Capituli hujus advertendum est primò. Verba, quibus per ultimam voluntatem quidpiam relinquitur, aliqua sunt directa, sive civilia, quia significat testator, velle se eum, cui relinquitur, directè, & immediatè, sine alterius intermedie personæ ministerio, capere, v. g. hæres meus esto Sempronius, vel instituo Sempronium. Aliqua verò sunt indirecta, seu obliqua, quia ijs significat testator, velle se eum, cui relinquit, capere per ministerium hæredis, alteriusve personæ intermedie, v. g. mando, jubeo, rogo heredem meum, legatarium meum &c. Et hoc est fideicommissum, seu universale, quod consistit in hereditate, aut parte hereditatis restituendâ alteri per heredem; seu particulari fidei commissum, quod consistit non in universitate bonorum, sive hereditate totâ, aut partiali, sed in re particulari unâ, vel pluribus, quas hæres, aut legatarius jussus est alteri dare. Denique alia verba communia sunt, quæ tam directam, quàm indirectam, seu fideicommissariam institutionem significare possunt, cujusmodi est ipsum verbum, *relinquo*, item verbum *substituo*, cum indifferens sit ad substitutionem directam, & substitutionem indirectam, sicuti explicavi *lib. 3. tit. 5. c. 9. & 10.* Item si dicat testator, si hæres institutus moriatur, Cajo, seu in commodum Caij, verba ceteri debent communia, uti dicam *c. 1. hoc tit. in 6. Vide L. quoniam 15. C. de testamentis.*

Adverte secundò. Non ita ad verba, quibus testator usus fuit, directis, an obliquis, attendendum est, ut non præferenda sit respecta voluntas testatoris, quibuscunque verbis expressa sit. *L. quoniam.* Quare si dicat: mando, ut Titius hæres meus sit, directâ est institutio; item si dicat, relin-

quo omnia bona Titio, ut videre est *in hoc cap. & testatur Abb. n. 7.* quòd verbum *relinquo* adjectum universitati bonorum importat hæredis institutionem. Idemque sentiendum de verbo *lego*, ut si dicat, lego omnia bona mea Titio, censetur institutio hæredis, non legatum, teste *Abb. in c. Rainaldus n. 5. hoc tit. argum. ejus textus.*

Adverte tertio. Si Titius moriatur habens ascendentem v. g. matrem, & descendentes videlicet filios, aut nepotes, communi jure Casareo mater non est hæres necessariò, seu ab intestato, sed liberi. Verùm jure Longobardorum ascendenti debetur tertia hereditatis pars, sive triens. Quòd si Titius moriatur habens uxorem & liberos, uxori necessariò, & ab intestato nihil debetur, sed jure municipali quandoque debetur æqua pars cum filijs, jure Longobardorum debetur tertia pars, seu triens.

Adverte quarto. Substitutionis plures species sunt, uti dicam latius *in c. 1. hoc tit. in 6.* est enim substitutio alia vulgaris: instituo heredem Titium, si is hæres non erit, hæres sit Cajus. Alia est substitutio reciproca: instituo hæres Titium, & Cajum, & ipsos invicem substituo. Alia verò est substitutio compendiosa, videlicet: instituo filium heredem, si is decesserit, aut quandounque decesserit, substituo Cajum; si enim filius non aditam hereditatem decesserit, erit substitutio vulgaris, seu, ut clariùs dicam, Cajus ex vulgari succedet. Sin autem idem filius post aditam hereditatem decesserit impubes, succedet ex pupillari; si denique decesserit post pubertatem, succedet Cajus ex substitutione obliquâ, seu fideicommissariâ.

Quintò. Si hæres per fideicommissum gravatus sit hereditatem alteri restituere, ne frustra hæres sit, partem quartam hereditatis, quæ Trebellianica dicitur, deducere potest. Quemadmodum & de legatis solvendis hæres deducere potest quartam partem, quæ Falcidia dicitur, si alioquin legata hereditatem ita exhaurirent, ut

quar-

quartam partem hereditatis non allequere-
tur. Quæ in his advertendis dixi, legi
possunt *Instituti de vulgari substitutione,*
& *tit. de pupillari substitutione. tit. de fi-*
deicommissarijs hereditarijs. tit. de Lege
Falcidia ff. de vulgari, & pupillari substitu-
tione. ff. & C. ad S. C. Trebellianum ff. &
C. ad legem Falcidiam. C. de impuberum, &
alijs substitutionibus.

3 Adverte sextò, Si hæres necessarius, si-
ve sit descendens, siue ascendens, gravatus
sit hereditatem restituere, ante omnia le-
gitimam partem, videlicet tertiam heredi-
tatis (imò verò semissem, si multi liberi
sint) inde deducere potest, quia legitima
hereditatis debetur sine ulla conditione,
onere, aut gravamine, ut hîc dicitur, &
in *L. quoniam 32. ff. de inofficioso testamen-*
to, & quidem jure, ac titulo institutionis
hereditariæ. Authent. ut cùm de appella-
ratione cognoscitur S. aliud quoque coll. 8.
Quòd si minus legitima portione relicta
sit filijs, non possunt testamentum impu-
gnare, sed debent agere ad supplementum
legitimæ *L. omnimodo. 30. C. de inofficioso*
testamento. Dixi de hac re lib. 3. tra. 5.
c. 5. n. 9. Videri etiam potest c. 9. ejus-
dem tractatus.

4 Adverte septimò, Si filius gravatus sit hæ-
reditatem restituere sub conditione, vide-
licet si sine liberis decesserit, tum non
tantùm legitimam subducere potest, sed
etiam Trebellianicam. Ita hic & infra in
c. Raynaldus. & docui cit. c. 9. n. 2.

Adverte ult. Licet ordinariè loquendo,
si testator rem certam, v. g. domum relin-
quat, censeatur esse legatum præstandum
ab hærede: excipi tamen debet, nisi sit hæ-
res necessarius, cui res certa relinquitur,
tunc enim, ne testamentum corrumpat, di-
cendum, rem eam, non ut legatum, sed
tanquam partem hereditatis, jure institu-
tionis relicta esse, uti colligitur ex hoc
c. & c. 1. eodem tit. in 6. & esse communem
sententiam testatur Gl. Marginalis in Au-
thent. novissimâ Lege V. titulo C. de inof-
ficioso testamento, & Authent. ut cùm de

appellatione c. 5. coll. 2. junctâ Gl. mar-
ginali.

CAPITULUM XVII.

Tua.

PARAPHRASIS.

Intellexit Gregorius IX, quòd aliqui
Religiosi, tum Clerici sæculares, tum
Laici pecunias, & alia bona, quæ ab ip-
sîs secundùm ultimas defunctorum vo-
luntates, ad pios usus expendi debent,
alijs usibus applicent; cùm autem in
omnibus pijs testamentis, seu ultimis vo-
luntatibus per locorum Episcopos pro-
videndum sit, ut secundùm defunctorum
voluntatem omnia peragantur, quæ
obstante, quòd testatores voluntatem
inhibuerint Episcopis, idèò mandavit
Episcopo, ut dictos executores præ
monitione compellat ad bona relicta ad
dictos pios usus expendenda.

SUMMARIUM.

1. Hæres, vel executor testamenti cura relicta ad piam causam, si certa sit, non potest voluntatem defuncti mutare.
2. Potest Episcopus compellere executores ad exequendam ultimam defuncti voluntatem.

Notandum primum, Hæres vel executor testamenti relicta ad certam causam non potest ad aliam, quamvis meliorem aut magis pium usum applicare, cùm ultima defuncti voluntas, dummodo non impossibilis sit, & non inhonestas, omnino servari debeat. Ita sumitur ex hoc *c. de tradit ex communi Mol. disp. 249. n. 1. & 5. Abb. hic n. 4.* ubi ait, quòd nec Episcopus ultimas voluntates, & fundationes mutare possit, cùm id Principi reservatum sit. *Clemen. quia contingit, de Religiosis dum- bus L. legatum 4. ff. de administratione rerum & c.* Quamvis aliqui Episcopo heredi-